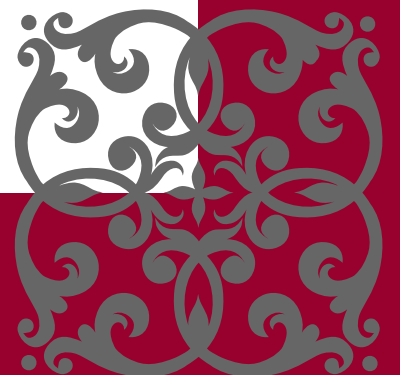

SCIENTOLOGI KIRKEN

Juha Pentikainen, ph.d.
Marja Pentikainen, MSC

Helsingfors, Finland
maj 1996

SCIENTOLOGI KIRKEN

Juha Pentikainen, ph.d.
Marja Pentikainen, MSC

Helsingfors, Finland
maj 1996

INDHOLD

Introduktion	2
Om begrebet religion	3
Religions fem dimensioner	4
Scientologis religions-filosofiske baggrund	6
En ny ”bog-religion” i søgen efter ortodoksi	7
Scientologers ritualer og livsstil	9
Scientologis rolle i udveksling mellem religioner	11
Scientologi som en ny religion	11
A. Erkendelsesdimension	12
B. Følelsesmæssig eller emotionel dimension	12
C. Conativ eller adfærdsmæssig dimension	12
D. Social dimension	12
E. Kulturel dimension	13
Konklusioner	14
Om kilder til Scientologi	15

SCIENTOLOGI KIRKEN

Juha Pentikainen, ph.d.
Marja Pentikainen, MSC

Helsingfors, Finland
maj 1996

Denne fælles rapport er skrevet i januar 1996 af Juha og Marja Pentikainen, hvis CV'er er opsummeret nedenfor.

Juha Pentikainen, ph.d., er professor og dekan for fakultetet for studiet af religioner, Helsingfors Universitet, Finland, og Institutet for social videnskab, Tromsø Universitet, Norge. Efter at have fået sin ph.d.-grad fra Turku Universitet i 1968 blev han udpeget til at starte den nye disciplin, religionsstudier, ved Helsingfors Universitet i 1972. Han har været gæsteprofessor i religionsstudier, kultur- eller socialantropologi, folkløse og skandinaviske studier på Universities of California (Berkeley, Los Angeles), Texas (Austin), Minnesota (Minneapolis), Indiana (Bloomington) og Rom (Sapienza). Han har været Finlands delegerede i FN og UNESCO og er medlem af og rådgiver for adskillige arbejdsgrupper og komitéer, der udnævnes af Finlands regering og ministerier. Juha Pentikainen har arbejdet i felten på alle kontinenter undtagen Sydamerika og holdt foredrag i mere end 60 lande. I 1994 blev han inviteret til at iværksætte en ny disciplin og et fakultet for religionsstudier ved instituttet for social videnskab på Tromsø universitetet. Han er blevet belønnet med adskillige internationale priser og grader for sine mere end 20 bøger, 350 artikler og 10 film. I 1995 blev han indstillet til medlemskab af Akademia Scientiarum Fennica.

Marja Pentikainen, MSC, er administrativ chef for udlændingekontoret i byen Tampere. Efter at have fået sin grad i socialforvaltning går hun nu videre mod sin doktorafhandling på universitetet i Tampere. Hun har været socialrådgiver og leder i dag det kontor, hun oprettede i 1989. Hun er docent ved universiteterne i Tampere og Helsingfors, medlem af forskellige ekspertgrupper og komitéer samt rådgiver for sin regering og parlament i spørgsmål vedrørende udlændinges, indvandreres og flygtninges sociale problemer, værdier og religioner. Hendes publikationer omfatter afhandlingen "Kultur er en nøgle" (1994), "Finsk emigration og immigration" (1995) og en rapport skrevet for UNESCO om udlændinge og flygtninge i Finland. I 1995 var hun formand for et panel omkring "Fremtidens familie" på professorernes internationale konference i Seoul i Sydkorea.

Introduktion

Denne fællesrapport om Scientologi Kirken er skrevet af en lærd i religion og en socialrådgiver og videnskabsmand. Fokus er på Scientologi Kirkens baggrund, historie og nuværende status. Hovedspørgsmålet, der skal besvares nedenfor, er Scientologis rolle og den mulige status som ”religion”: Er Scientologi en religion eller ej?

Scientologis historie er kort. Den kunne enten være startet fra udgivelsen af *Dianetik: Den moderne videnskab om mental sundhed* af L. Ron Hubbard i 1950 eller fra grundlæggelsen af den første Scientologi Kirke i Los Angeles, Californien, i 1954. Begge er selvfølgelig forbundet til Hubbard (1911-1986), kaldet grundlægger, og hans tankegang og livshistorie, fordi det var ham, der både skabte Dianetiks principper og skabte Scientologis doktriner.

Den kendsgerning, at Scientologi har sine rødder i Amerika, har ført til nogle kulturelle detaljer, der hører til kirken. Dens modersmål har været engelsk og dens livsstil så amerikansk, at det periodisk kunne have forstyrret dens bestræbelser på at udbrede sig dybere til kulturer, der talte andre sprog. Til trods for dette er den samtidige udbredelse af Scientologi Kirken bemærkelsesværdig selv i lande uden for vestlige territorier.

I løbet af 40 år har Scientologi Kirken, ifølge en rapport fra kirkens præsident i 1994, etableret et fundament i 107 lande over alle kontinenterne. Antallet af de etablerede organisationer – enten en kirke, en mission eller en hvilken som helst organiseret gruppe af praktiserende personer – var dengang 2.318, et tal som hurtigt er vokset.

Væksten er især bemærkelsesværdig i Central- og Østeuropa såvel som områder af det tidligere Sovjetunionen fra Moskva og St. Petersborg over til Ukraine, Kasakhstan, Moldova og hele vejen til Sibirien: 21 nye missioner i 1994 og 24 i 1995. Ungarn med over 10 missioner er et andet center i Østeuropa. Med en væksttendens også i fjerne områder som Kina, Australien, New Zealand, Afrika og Latinamerika nærmer Scientologi Kirken sig global udbredelse, i det mindste geografisk.

Det samlede antal praktiserende scientologer eller menighedsmedlemmer er millionvis. Det er dog vanskeligt at give i præcise tal grundet kirkens specielle natur som ud over rum til religiøse ritualer, også er en arbejdsplads og et komplekst socialt center for de involverede og interesserede uden at nødvendiggøre fuldtids hengivenhed hos folkene i og omkring den. Det er typisk for mange trosretninger.

Ifølge Church of Scientology International var der i 1994 cirka 8 millioner scientologer over hele verden.

Om begrebet religion

Den akademiske undersøgelse af religioner begyndte i den vestlige verden i starten af det 19. århundrede på grund af tankens historie, der var inspireret af filosofernes oplysningsperiode i det 18. århundredes Europa. Når ny information om ældgamle, religiøse traditioner (filosofierne i Indien og det fjerne østen i særdeleshed) indsamlet af opdagelsesrejsende og missionærer nåede de lærde kredse i Europa, blev det nødvendigt at omdefinere selve definitionen på religion.

Begrebet, som indtil da kun havde betydet kristendommen og judaisme – nogle gange også islam – begyndte at dække sådanne østlige, religiøse filosofier som hinduisme, buddhisme, konfucianisme, taoisme, shintoisme, zarathustrisme osv. Den nye disciplin, der kaldes ”religionshistorie” eller ”komparativ religion”, blev generel og komparativ i dens fremgangsmåder.

Religionsfænomenologi indikerede som en af sine vigtigste grene en så bred variation på området, at det har været vanskeligt for lærde inden for religioner at fremlægge en kortfattet definition – som samtidigt ville omfatte det mest essentielle om religiøsitet i sig selv og være gyldig for lige meget hvilken boglig og primitiv religion i verden, det måtte dreje sig om. En af de mange bestræbelser på at definere religion var baseret på kriteriet om ”Guds”- eller ”guddoms”-begrebet, indtil lærde fandt, at buddhismen som en af de såkaldte verdensreligioner – i det mindste i teorien – forsøgte at lægge vægt på dens særlige betegnelse som en ”ateistisk” religion.

Det snævre begreb, religion, oftere presset af regeringens embedsmænd end lærde i religion, har brug for fornyet overvejelse i vor tids verden. Ordet ”religion”, der findes i en eller anden form i de fleste europæiske, dvs. germanske, romanske og slaviske sprog, kommer fra et latinsk ord ”religio”. Dette begreb omfatter i særdeleshed idéen om at blive afhængig af noget ”guddommeligt”. Princippet ”cuius regio eius religio” på latin betød følgelig, at kejseren eller hertugen siden det 16. århundrede havde magten til at beslutte, på hvilken måde hans landsmænd burde tro og opføre sig i post-reformationens Europa. Hele problemet med eksistensen af guddommelige eller sociale ”bånd” af denne art er meget vestlig, men selve idéen er faktisk helt fraværende i mange af verdens kulturer.

Så denne form for vestlig antagelse af religion kan på gamle, østlige, religions-filosofiske traditioner kun benyttes med magt. En sådan udtalelse er endog blevet fremsat, at de tre vigtigste varianter af kinesiske verdensopfattelser – taoisme, konfucianisme og buddhisme – slet ikke er religioner i den vestlige betydning af ordet, men snarere ”tre Taoer” eller ”veje” til en destination, som er princippet om harmoni mellem yin og yang.

Der er med andre ord mange kulturer i verden, som ser ud til at være meget religiøse til trods for den kendsgerning, at de har klaret sig uden ”religiøs” relaterede begreber i deres respektive sprog. Det vedrører især de nordlige kulturer i de gamle og nye verdener, hvor vi har arbejdet i marken: folk praktiserer animistiske og shamanske ritualer uden at kalde dem religioner. En udtalelse til os i 1994 fra en kvindelig Nanay-shaman i Nedre Amur-regionen i det sydøstlige Sibirien kunne citeres som et typisk eksempel på dette: ”Kristendom – det er russisk. Vi har kun vores shamaner.”

Et andet nuværende problem vedrører de mange samtidige funktionelle alternativer til religioner. Den nyere verdenshistorie viser, at sådanne bestræbelser som kommunisme, marxisme og maoisme på at skabe ”ikke-religiøs” stat og samfund ikke er lykkedes så godt. Det menneskelige sind har klart vist sig at være mere interesseret i religiøse anliggender, end man har troet i disse og andre materialistiske og antropocentriske ideologier opstået i det tidligere såvel som dette århundrede.

Religions fem dimensioner

”Der er ingen enkel, definitiv definition på religion, som lærde generelt accepterer.” Idet vi deler denne udtalelse fra Bryan Ronald Wilson og andre, foretrækker vi nedenfor at formulere hovedfaktorerne i religion i stedet for en samlet definition. Det ser ud til at være muligt at gribe fænomenet, der normalt kaldes ”religion”, an fra fem vinkler, som findes i alle de boglige og ikke-boglige samfund, det indtil videre har været muligt at studere. Denne komparative religionsfænomenologi-model er præsenteret mere gennemført og brugt i praksis i Juha Pentikainens monografi ”Mundtligt repertoire og verdenssyn” (Academia Scientiarum Fennica, FFC Nr. 219, Helsingfors 1978):

1. Erkendelsesdimensionen i religion omfatter de bevidste, intellektuelle faktorer såsom dens syn på universet og verden, dens værdisystem, dens tro på eksistensen af det ”overnaturlige”, dvs. en eller flere guder eller andre ”overnormale” skikkelser og magter, som forventes at våge over deres skæbner, deres behov og deres værdier. Det er typisk for religioner, at de bevares gennem traditioner, der overføres fra en generation til en anden eller fra folk til folk, herunder beretninger, mytologier og anskuelser om de ”andre”.

Hvad angår deres kilder, kunne der foretages en væsentlig skelnen mellem boglige og ikke-boglige religioner. Men de mundtligt berettede mytologier i de ikke-boglige kulturer, den yderst skematiserede teologiske dogmatik i de kanoniske tekster i ”bog-religioner” og hele religiøse filosofier har alle denne dimension i religionen. Den er ofte blevet udtrykt som kort formulerede ”trosbekendelser” til at være blevet bekendt offentligt af tilhængerne i sådanne bevidst missionerende religioner som kristendommen, islam og buddhisme i særdeleshed.

2. Hengivenheden eller det emotionelle niveau henviser til religiøse følelser, holdninger og erfaringer. Mennesket føler sædvanligvis, at det er afhængigt af noget overnaturligt og føler på samme tid en form for tilknytning til det. En religiøs erfaring er en tilstand med samspil mellem det naturlige og overnaturlige, en tilstand i hvilken en religiøs person eller snarere tradition handler igennem ham, virkeliggør et møde med en af de overnaturlige skikkelser eller magter, der dominerer personens religiøse anskuelser.
3. Det conative aspekt eller adfærds-aspektet i religion ses som en form for adfærd på handlingsniveauet. Her er medtaget ritualer, sociale aftaler såsom ofringer, bønner, amuletter og påstande med støtte, som en person, en gruppe eller et samfund kan opnå ved traditionelle metoder eller anden form for åndelig forening eller forbindelse med deres overnaturlige skikkelser.

En anden vigtig del af den conative dimension vedrører moral. Udover ritualer og dyrkelse forudsætter religioner normalt bestemt etisk adfærd. Det bliver tydeligt f.eks. i overholdelsen af bestemte normer, således at de bevarede værdier kunne opnås, de af religionen udlovede belønninger opnås, og mulige straffe for krænkelse af normerne og tabuer kunne undgås.

4. Den sociale faktor danner en grundlæggende del af hver religion. Religion forudsætter almindeligvis eksistensen af en gruppe eller en forening, hvis pligt det er at våge over tilhængernes religiøse synspunkter, til at udføre bestemte opgaver sammen og også at kontrollere de troendes kultiske og etiske adfærd.

På en større skala arbejder medlemmerne i disse foreninger sædvanligvis sammen, nogle gange endog som en stat, for at nå de fælles mål, der pålægges dem af deres fælles religion i denne verden eller i "den anden". Selvom religiøs adfærd selv i dag er meget social og kontrolleret, ser de fastetablerede religioner ud til at miste meget af deres tidligere betydning. I stedet bliver der lagt vægt på ubevidst og uetableret religiøsitet, og mange af de etablerede kirkers funktioner bliver følgelig erstattet af mindre formelle kulturer.

5. Hvad angår hver religion, er det kulturelle niveau en ofte overset, men meget påvirkelig og alsidig faktor. I bund og grund bliver det tydeligt i afhængigheden af religionen både i tid og rum, i de økologiske, sociale og kulturelle omgivelser, i hvilke respektive religioner praktiseres.

Sprog og racetilhørsforhold er de to vigtigste variabler i ”religioner som kulturer”. Det, der særligt bør tages i betragtning, er den kendsgerning, at for mange mennesker betyder ”religion” mere en ”speciel levemåde” eller ”livsstil” end nogen dogmatisk bekendelse eller afhængighed af nogen trosbekendelse. I vor tids verden er de bevidste, nationale, etniske og regionale variabler i selv de såkaldte ”verdensreligioner” blevet vigtigt, når folk har genfundet deres religions-sociale-kulturelle identitet efter at være flyttet til nye miljøer som flygtninge i deres nye værtslande og omgivelser eller fra samfund på landet til den bymæssige verden som indvandrere i gaderne og ghettoerne i den tredje verdens metropol.

Konklusionen af vores gransken er, at begrebet ”religion” bør fjernes fra dens teoretiske og vestlige bibetydninger snarere end at videreføre den store forskellighed i det globale fænomen ved at acceptere netop den definition, den ikke passer ind i.

Vi vil give en generel beskrivelse af Scientologis baggrund og religiøse doktrin og praksis og derefter behandle Scientologi under de fem dimensioner i religion, vi har identificeret.

Scientologis religions-filosofiske baggrund

Scientologis visioner kan findes i Hubbards velkendte tekster, der startede i 1940'erne, men specielt siden 1950, da hans bestseller om Dianetik dukkede op.

Forholdet mellem Dianetik og Scientologi er både åndeligt og historisk så nært, at de kunne karakteriseres som to sider af samme sag. Samtidig når Dianetik stammer fra to græske ord, ”dia” (gennem) og ”nous” (sjæl), og Scientologi betyder ”viden om viden”, der forbinder det latinske ord ”scio” (at vide) med dets græske modstykke ”logos”. Når principperne i Dianetik på den ene side blev udgivet som en metode, der tilbydes som en rigtig ”sindets teknologi”, blev der på den anden lagt vægt på, at Scientologi var en religiøs filosofi.

Selvom det engelske ord ”science” kommer fra det selvsamme græske udtryk ”scio”, kunne det være passende at undgå den eksisterende, unødvendige forvirring mellem de to ord ved at skabe en bevidst forskel i deres udtale. En løsning kunne være at udtale ”Scientologi” på en græsk og ”science” på en engelsk måde.

I 1954 blev den første Scientologi Kirke dannet med dens egen trosbekendelse formuleret af L. Ron Hubbard. Trosbekendelsen viser klart en forening, der anerkender sig selv som en religiøs gruppe. Inkluderet i trosbekendelsen er principperne at ”vi i denne kirke tror” på alle mennesker har ”lige” og ”umistelige rettigheder” såvel som udtalelsen om, at Mennesket ”dybest set er godt”, og Guds fire love, som ”forbyder mennesket.” ...

Ligheder med østlige, monistiske religioner som hinduisme, buddhisme og taoisme specielt kan findes i Scientologis lære. Typisk nok forbinder håndbøgerne med Scientologis ceremonier deres baggrunde med mytologier fra sådanne religiøse filosofier som hinduisme og buddhisme og Aristoteles', Spinozas og St. Thomas Aquinas' lære.

Scientologi doktrin postulerer, at Mennesket eksisterer og søger at overleve på otte forskellige niveauer, der skærer hinanden, kaldet "dynamikker" i Scientologi teologi. De specifikke dynamikker kører fra selvet til familien, grupper og videre ud til det åndelige univers (den syvende dynamik) og det Højeste Væsen (den ottende dynamik) også kaldet Uendelighed eller Gud. Hver højere dynamik omfatter alle dynamikkerne under den.

Begrebet "Gud" eksisterer i Scientologis lære, men på en anden måde end i jødedom, kristendom, islam og de andre teistiske religioner, som har deres rødder i Mellemøstens religiøse traditioner. I Scientologi er Gud den højeste af de otte dynamikker, som individet søger at favne og kende fuldt ud. Betydningen af begrebet Gud i Scientologis lære er meget personligt – det er i virkeligheden overladt til personen selv at definere det fuldt ud.

Scientologi doktrinen om det åndelige rige er repræsenteret i "thetanen", som angår begreber i tidlig og ny gnosticisme; mennesket antages at bestå af thetan, sind og krop. Ordet "thetan", der har dets baggrund i det græske bogstav "theta", bruges i Scientologi til at undgå forvirringen med de tidligere udtryk, der vedrører "sjæl".

Vejen til åndelig bevidsthed i Scientologi er gennem "auditering", hvilket er en af religionens to centrale, religiøse praksisser. Auditering henvender sig til thetanen med stigende niveauer af religiøse tjenester, der sætter thetanen i stand til at løse traumatiske oplevelser i både den nuværende og tidligere livstider. Denne befrielse medfører højere åndelig bevidsthed.

Den anden centrale praksis i Scientologi kaldes "uddannelse", som er et koncentreret studium af Scientologi skrifter – skrifter, optagelser og film af Hubbard. Scientologi doktrinen fastholder, at åndelig frelse kun kan opnås i dette liv gennem udøvelse af både auditering og uddannelse.

En ny "bog-religion" i søgen efter ortodoksi

Scientologi Kirken har som etablerede religioner en omfattende samling litteratur med et komplet bibliotek af tekster, foredrag og film, som alt har at gøre med L. Ron Hubbards forskning og opdagelser af Menneskets natur og ånden. Dette bibliotek, der består af talrige bøger inklusive de uhyre store encyklopædiske bind og tusinder af båndindspillede foredrag, er et synligt vidnesbyrd om, at Scientologi Kirken skal anerkendes som en "bog-religion".

Denne tendens falder sammen med sådanne verdensreligioner som hinduisme, buddhisme, konfucianisme, taoisme, judaisme, zarathustrismen, kristendom og islam for eksempel.

Den meget store mængde af tekster, foredrag og dokumenter, der er skrevet, indspillet og produceret af L. Ron Hubbard, omfatter samlingen af Scientologis skrifter. Det er grundlaget for de bestræbelser, de praktiserende medlemmer af kirken ofte bruger hele livet på at studere og arbejde i retning af Dianetiks og Scientologis endelige mål, som kaldes tilstandene clear og opererende thetan.

Autoriserede tekster spiller en speciel rolle for scientologer i overførselse af viden og traditioner, som tilsyneladende betragtes som hellig. Det fortsatte arbejde i disse tekster kaldes ikke "teologi", men "teknologi", et begreb som har en meget speciel betydning i scientolog-kredse. Hubbard betragtes som "kilde til teknologien", hvis budskab betragtes som så enestående og uforanderlig, at det ikke kan fortolkes af hvem som helst. "Åndelig succession" er vigtig, men det er ikke forbundet med personer, som det er tilfældet i de fleste kristne kirker, men til bøger i stedet; ingen i Scientologi Kirken kan således påberåbe sig at have nogen autoritet til at blive "sendebud" med ret til at fortolke Hubbards skrevne eller mundtlige budskab i dag eller senere.

Et religiøst selskab, Religious Technology Center (RTC) i Los Angeles, blev i overensstemmelse hermed skabt i 1982 for at holde "den endelige, kirkelige autoritet vedrørende standarden og den rene anvendelse af L. Ron Hubbards religiøse teknologier". Det er et ansvarligt organ til "at sikre religionens renhed og Scientologis skrifter". Dets opgave har været at beskytte Hubbards tekster, ikke at fortolke dem.

Oprettelsen af RTC symboliserer en klar tendens i retning af ortodoksi, hvilket er et almindeligt træk for andengenerationen i dannelsen af enhver religion. I processen at opbygge en religion, for eksempel ved doktrinære stridigheder eller andre grunde til er det ofte nødvendigt at bygge en "kanon" for den religion, at gøre en forskel mellem dogmatisk "kerne" og "de andre" tekster for at beskytte profetens budskab og renheden af doktrinen mod kætterske og sekteriske bestræbelser.

En anden vigtig proces i forbindelse med dette er idéen om moderkirkens autoritet. The Founding Church of Scientology of Washington D.C. var den første moderkirke, indtil denne rolle i midten af 1960'erne blev givet til Scientologi Kirken i Californien. Siden stiftelsen af Church of Scientology International (CSI) i 1981 er denne rolle på en naturlig måde skiftet til den nyligt oprettede gruppe, som nu betjener alle Scientologi kirker fra dens hovedkvarter i Los Angeles.

Scientologers ritualer og livsstil

Hubbard kaldes grundlægger af sin menighed. Det er sammenfaldende med en vigtig sondren foretaget i komparative studier mellem ”grundlagte” og ”etniske” religioner. De tidligere sporer deres oprindelse fra en eller anden person, selv når han ikke syntes, han havde grundlagt den (Jesus, Kong-fu-tse, Lao Tse). Den sidstnævnte har ikke nogen navne, der skal huskes, men mundtlige etniske traditioner i stedet. En nødvendig proces i opbygningsprocessen af enhver grundlagt religion finder sted, når en indre kreds af menigheden viser sig, som samles omkring deres mester, og er klar til at følge ham. Da adskillige personer besluttede at etablere Scientologi Kirken i 1954, blev L. Ron Hubbard naturligvis dens åndelige leder. Efter at have besluttet at trække sig tilbage fra sine pligter som direktør for den voksende kirke, blev statussen grundlægger legendarisk, som tiden gik.

Den ofte kritiske betydning, som følger en stifter af en religions fysiske død, var ikke særlig problematisk i Scientologis historie, fordi Hubbard i løbet af sit liv havde opgivet sine formelle funktioner som leder af sin kirke. Allerede før han gik bort i 1986, var grundlæggeren blevet æret, og et lokale i hver Scientologi Kirke rundt om i verden var blevet helliget ham. Uanset hvilken måde det måtte være sket, har denne form for proces i en religions-fænomenologisk komparativ vist sig at være en af de allernødvendigste i dannelsen af enhver ældre eller nyere religion, som betragter sig selv som været blevet grundlagt af nogen.

Selvom Scientologi kirker, missioner og andre centre og hovedkvarter indikerer symbolerne for et fungerende socialt miljø, har de altid et sted til dyrkelse, et helligt rum til ugentlig andagt og familieceremonier. Grundlæggerens ånd, som ifølge Scientologi skrifter om menneskelig overlevelse er til stede, selv efter ”L. Ron Hubbard forlod sin krop” ved sin død i 1986, udtrykt gennem masser af hans bøger og billeder.

Scientologi Kirken har sin egen mytologi relateret til livet og dens grundlæggers lære. Den har også sin egen årlige mindekalender til minde om årsdage i grundlæggerens liv og kirkens historie.

Søorganisationen (eller Søorgen) er en speciel orden, der blev grundlagt i 1967, da Hubbard besluttede at trække sig tilbage fra sin stilling som administrerende direktør for kirken for at koncentrere sig om sit litterære arbejde om bord på et skib. De, der dengang var de første til at følge ham, blev kernen i den nyetablerede religion. Som tiden gik, blev denne gruppe en mytisk model, der blev betragtet og respekteret som kernen blandt de mest ivrige medlemmer af kirken. Alle medlemmer af Søorganisationen arbejder fuldtids for religionen ved at tjene på stab i kirkerne på de højere niveauer. Beviset for deres engagement er ansættelseskontrakten i Søorganisationen ”for den næste milliard år”.

Denne form for religiøs orden minder i mange henseender om grupper af disciple, der samledes omkring sådanne stiftere af verdensreligioner som Jesus eller Muhammad eller munkeordenen omkring prins Gautama, da han blev Buddha. Det er en meget specifik manifestation af religiøs mytologi og symbolisme. Som sådan er det et af kriterierne, vi baserer vores konklusion på, at Scientologi er en ny religion.

Det er typisk for medlemmer af kirkens religiøse orden, at de tilsammen danner en slags udvidet familie, der helliger det meste af deres tid til deres arbejde for og i kirken, og samtidig tager sig af hinandens daglige behov også økonomiske, selv deres børn. Denne form for livsstil er så vidtspændende, at medlemmer af Søorganisationen sædvanligvis selv stifter familier blandt sig. Den menige sømands uniform, der bæres af Søorganisationens medlemmer, er en vigtig samlende faktor på både emotionelle og sociale niveauer.

Størstedelen af medlemmerne af kirken er menighedsmedlemmer, der tager del i auditering, kurser og andre af Scientologi Kirkens tilbud, men bor og arbejder uden for Kirken. De kommer fra alle samfundslag. De er en del af den lokale Scientologi menighed og det religiøse samfund og orienterer i forskellige grader deres liv omkring Scientologi som deres religion. De lever efter Scientologis etikkodekser og standarder, idet de anvender Scientologi principper og metoder i deres liv og opdrager deres børn til at leve og opføre sig som scientologer.

Mytisk set overskrider denne åndelige forbindelse i Scientologis lærer de normale grænser for menneskelig eksistens. I stedet for reinkarnation, som der for eksempel undervises i i hinduisme og buddhisme, har Scientologi udviklet en særlig doktrin om "tidligere liv". Scientologer kan godt fortælle om deres tidligere liv, for eksempel under auditering, når de bevæger sig til tilstande af clear og opererende thetan, den sindets harmoni, der nås som det endelige trin i Scientologis vej til åndelig oplysning, minder om buddhistisk oplysning.

Scientologi Kirken ordinerer præster, efter de har gennemgået et særligt præstedannelseskursus. De uddannede og ordinerede præster, både kvinder og mænd, tager sig af ritualerne ifølge de rituelle håndbøger. De vigtige hellige handlinger dækker både de procedurer, der vedrører den ugentlige søndagsandagt, og "overgangsriter", der drejer sig om de vigtigste øjeblikke i den menneskelige livscyklus. Scientologi Kirken er blevet præcis i dette anliggende og har skabt flere modeller til navngivninger, bryllupper og begravelsesceremonier med prædikener holdt af grundlæggeren, der skal tjene som eksempel.

Scientologis rolle i udveksling mellem religioner

Religioner i dag mødes i gaderne og ghettoer i den bymæssige verden snarere end blot i de fredfyldte landskaber; religioner og verdensopfattelser mødes, hvor folk mødes i deres livs og også dødsfalds transithaller, meget ofte endog inden for familier. Det vedrører især Scientologi Kirken, som både er moderne, urban og familiecentreret.

Scientologi Kirken i dag tager meget aktivt del i interreligiøse dialoger med repræsentanter for de store verdensreligioner såvel som sådanne nye religioner som Unification Church, neo-hinduistiske og -buddhistiske bevægelser. I disse afhandlinger behandles der ikke blot religiøse spørgsmål, men spørgsmål om krig og fred, økologi og forurening, familiens fremtid, kvinders rolle osv., og nye programmer og funktioner iværksættes på en global basis.

Scientologi som en ny religion

Idet vi husker på redegørelsen om de fem ovenstående kategorier, vil vi nu forsøge at betragte Scientologi Kirkens rolle og placering i det hurtigt voksende hele af de bevægelser, der kaldes ”nye religioner”, hovedsageligt med hensyn til dets lære, praksisser og organisationer. Det afgørende spørgsmål er igen som følger: Er Scientologi en ”religion” eller ej? Denne rapport kunne sammenlignes med en anden undersøgelse af Bryan R. Wilson, en britisk religionssociolog, der har studeret Scientologi i de følgende dimensioner for religion i almindelighed:

- a. trossætninger, praksisser, forhold og institutioner i forhold til det overnaturlige, menneskets yderste medfølelse osv.,
- b. praksisser der udgør lydighed, ærbødighed eller tilbedelse,
- c. det religiøse livs kollektive eller gruppeagtige karakter.

Efter en omhyggelig undersøgelse af adskillige verdensreligioner giver Wilson en detaljeret beskrivelse af Scientologi som teologi og institution. Hans vigtige og endelige udtalelser omfatter: ”religioner ændrer sig over tid” og ”religion per se gennemgår forandring”.

Wilson har erkendt den vigtige pointe i ”forandring”, når han lægger vægt på kendsgerninger, hvor vi deler hans opfattelse: ”nyere religioner” eller ”nye bevægelser vil ikke være i overensstemmelse med alle punkter i vores (relative tidløse) model”. Wilsons afsluttende udtalelse er: ”Scientologi er en ægte religion og bør betragtes som sådan.”

Som det næste behandler vi Scientologi under en religions fem dimensioner.

A. Erkendelsesdimension

Erkendelsesdimensionen i Scientologi viser sig i dens unikke og detaljerede beskrivelse af verden og universet i dens doktrin om de otte dynamikker, som opdeler al eksistens i otte forskellige planer med det spirituelle rige og Gud øverst. Scientologers tro på eksistensen af det overnaturlige ligger begravet i deres tro på det sande selv som en ånd – thetanen – og thetanens udødelighed gennem tusinder af tidligere liv såvel som i deres tro på den åndelige verden og på Gud. Det er gennem disse overnaturlige evner og Gud, at scientologer bestemmer deres skæbner, deres behov og deres værdier.

Scientologi skal helt klart karakteriseres som en boglig eller ”bog”-religion. Dens traditioner overføres næsten udelukkende gennem dens trosbekendelse og bindene med skrifter og foredrag af dens grundlægger.

B. Følelsesmæssig eller emotionel dimension

Scientologis følelsesmæssige eller emotionelle dimension kan findes i det tætte forhold mellem Scientologi praksis og det overnaturlige rige. Scientologis religiøse erfaring ligger i auditering og uddannelse, gennem hvilke scientologer fordyber sig med deres åndelige realitet. Denne samhørighed er speciel markant i auditering, når Scientologi præsten styrer thetanen gennem tidligere liv, når tilfælde af åndelig fortræng løses. Gennem deres bestræbelser på at koordinere og bringe deres otte dynamikker i balance, fordyber scientologer sig i det åndelige plan og i Gud. Scientologer tænker på sig selv og andre som ånder (ikke som kroppe), som lever langt ud over den fysiske dimension. De har generelt en fælles holdning og solidaritet med andre væsner og det åndelige univers.

C. Conativ eller adfærdsmæssig dimension

Den conative eller adfærdsmæssige dimension i Scientologi religionen findes i dens principielle ritualer – de religiøse praksisser i auditering og uddannelse – og dens overgangsriter – ægteskabsritualer, begravelser og navngivninger. Scientologi doktrin kræver også de højeste standarder for etisk adfærd hos dens menighedsmedlemmer og har et højt udviklet system af kodekser for opførsel til at styre deres opførsel. De kan findes i de generelle principper i Scientologis ”Etik- og Justits-system” såvel som i de mere specifikke kodekser såsom Auditorens Kodeks, En Kursusleders Kodeks, Ærens Lov og En Scientologs Kodeks.

D. Social dimension

Den sociale dimension i Scientologi religionen er afspejlet i dens komplekse ecclesiologi (læren om kirken). Scientologi Kirkens internationale, kirkelige rangsystem er sammensat af adskillige

niveauer og adskillige specifikke organisationer, hvis funktion er at kontrollere ortodoksi og de enkelte kirkers aktiviteter. Der er Church of Scientology International, ”moderkirken” for det kirkelige rangsystem, som overvåger praksissen og udbredelsen af religionen på global basis. Der er Religious Technology Center, som er direkte ansvarlig for renheden af Scientologi skrifter og ortodoks udøvelse af religionen.

De individuelle kirker under CSI's overvågning er arrangeret i en rangorden, der afspejler niveauet af religiøse services de yder. Der er for eksempel Church of Scientology Flag Service Organisationen i Florida, som yder de højeste niveauer af Scientologis religiøse services, og de forskellige ”Avancerede Organisationer” og ”Saint Hill-kirker” placeret over hele verden, som yder mellemliggende niveauer af religiøse services. Under dem er de lokale Scientologi kirker, missioner og uafhængige præster, som yder de lavere og laveste serviceniveauer. Hver af disse niveauer er igen overvåget af en kirkelig organisation, der er undergivet CSI.

E. Kulturel dimension

Scientologis kulturelle dimension er både rig og varieret. Selvom den er ny, har Scientologi allerede en særegen kultur, der er identificeret gennem mange unikke særpræg. Den har sin egen nomenklatur (opført i to separate ordbøger) med sådanne udtryk som ”thetan”, ”clear” og ”auditering” for at nævne nogle få. Det har sin egen kalender med helligdage såsom L. Ron Hubbards fødselsdag, ”Auditorernes Dag” og andre datoer, som kun har betydning for scientologer. Der er specielle steder af stor, religiøs betydning for Scientologi, som medlemmerne foretager pilgrimsrejser til såsom Hubbards hjem på Saint Hill Manor i England og Church of Scientology Flag Service Organisationen i Florida.

Scientologer styrer deres liv i nøje overensstemmelse med Scientologis skrifter. De anvender Scientologi etik og moral i deres daglige anliggender og i deres forhold til andre og i opfostringen af deres familie. Mange scientologer melder deres børn ind på skoler, der anvender Scientologi principper såsom studiemetoderne udviklet af Hubbard. Scientologer i alle aldre er stoffri og meget imod brug af stoffer.

Scientologerne, der er mest engagerede i deres religion – medlemmer af Søorganisationen – lever en kollektiv livsstil, tager sig af hinandens daglige og økonomiske behov såsom mad, indkvartering og medicinske behov, går med karakteristiske uniformer, lever efter deres særlige skikke og helliger næsten hele deres arbejdstid i deres religions tjeneste. Scientologi Kirken med alle dens funktioner er klart en ”livsstil” for folk, der tjener i dens religiøse orden.

Konklusioner

Vores gransken ovenfor har indikeret, at i en moderne verden med mange nye religioner er et mere åbent syn i retning af religion og dens globale variation nødvendigt i stedet for de snæversynede definitioner, baseret på fortolkninger af det latinske begreb ”religio”, og som stadig i dag ofte gentages af nogle embedsmænd. De fem variabler, der skal inkluderes i kategorien religion, er den 1. intellektuelle, 2. emotionelle, 3. handlingsprægede, 4. sociale og 5. kulturelle faktor som beskrevet ovenfor i første omgang i almindelighed og derpå i Scientologis særlige tilfælde.

Der er efter vores mening mange grunde til, hvorfor Scientologi kunne betragtes som en ny religion. Hvad der i særdeleshed passer ind i dens kategorisering, er den kendsgerning, at den er en ny religion født i vesten i den meget vestlige betydning af ordet ”religion”. Det er klart en manifestation af den type ny ”religiøsitet”, som er dukket op i den vestlige verden, der bruger moderne medier i sociokulturelle netværk, når den sender sit religiøse budskab ud til et bredere publikum.

I dens ambitiøse forsøg på at bruge fordelene ved dens omfattende netværk, er den blevet en af de mest ”moderne” og ”omtalte” religioner i vores tidsalder.

Det, der er typisk for mange af de såkaldte nye religioner, er, at de er blevet stemplet som ”religioner” af lærde snarere end af de praktiserende folk selv. I stedet for at etablere nogen faste, organiserede formaliteter foretrækker adskillige nye religiøse bevægelser at være ret mangelfuldt opstillede grupper. For eksempel har et stort antal nye neo-hinduistiske yoga- eller meditationsgrupper ingen organisationer, og de hader i det hele taget at blive betragtet som ”religiøse”. I deres senere udviklinger kunne nogle af dem om nødvendigt imidlertid være blevet ”registreret” muligvis oven i købet som ”videnskabelige” samfund i overensstemmelse med den føderale eller nationale lovgivning, der regulerer dannelsen af ”religiøse” samfund og alternative grupper i de respektive lande.

Siden dens grundlæggelse i 1954 er Scientologi Kirken blevet en af de få nye religioner, som altid har identificeret sine organisationer og har gjort en stor indsats for, at de bliver anerkendt som religiøse grupper. Scientologi er ganske rigtigt blevet anerkendt som en ”kirke” og en ”religion” af mange officielle grupper i forskellige kulturer i hele verden.

Doktrinen og Scientologi Kirken i sig selv er relateret til det faktum, at de er baseret på en moderne, amerikansk mands vision, som blev født i det 20. århundrede, og som foretrak

at skrive og holde offentlige foredrag snarere end prædike sit budskab. Idéen om religion var ikke tilkendegivet i L. Ron Hubbards første skrifter og lærer, som forsøgte at være eksperimentelle og psykofilosofiske. Dianetik blev således først Scientologi, da Hubbard i sin efterfølgende forskning opdagede dets åndelige dimension og dets åndelige forbindelser til gamle verdensreligioner.

Scientologis lærer har deres baggrund i forskellige religiøse og filosofiske traditioner. Budskabet om en ny ”bog-religion”, der udvikledes og bekendtgjordes af dens grundlægger, er ført til protokols og bevares af kernen i de hellige skrifter. De tilvejebringer som et hele en kilde til religiøse erfaringer, ritualer og flere handlinger såvel som Kirkens sociale struktur med dens kulturelle forbilleder.

Scientologi Kirkens omfattende sociale organisation med alle dens netværk og kulturelle infrastrukturer er et vigtigt vidnesbyrd om dens natur som religiøst samfund, som meget vel kunne karakteriseres som en ”religiøs” gruppe. Den maritime mytologi for dens religiøse orden, Søorganisationen, danner grundlaget for dens sociale struktur for de, der har besluttet at tilsige deres liv fuldt ud og evigt til Kirkens mål.

På grundlag af vores kontakter med nogle medlemmer af Kirken i det europæiske og nationale hovedkvarter for Kirken i de skandinaviske lande har vi erkendt, at for disse mennesker tilbyder Kirken både disse modeller for deres livsstil og sådanne erfaringer, som også kan kaldes religiøse, på hengivenhedens og de conative niveauer.

Vi har således fundet, Scientologi er en religion.

Om kilder til Scientologi

En oversigt over den hurtigt voksende litteratur, der har at gøre med Scientologi Kirken, antyder, at en skelnen kunne foretages mellem dybest set fire kategorier af publikationer:

1. Skrifterne og de indspillede foredrag og film af L. Ron Hubbard som er Scientologis skrifter.
2. Ud over det bemærkelsesværdige omfang af skrifter af L. Ron Hubbard om menneskets natur, og hvordan man kan føre det til frelse, har Kirken selv produceret og udgivet en hel del tekster og audiovisuelle ting om dens historie og nutid, specielt i forbindelse med dens 40-års jubilæum i 1994; disse publikationers fokus, der kommer indefra, ligger i kirkens kanoniske tekster og dens indre historie.

3. Nogle af publikationerne stammer stadig ud fra den kendsgerning, at Scientologi Kirken har været i fokus i en kritisk debat i massemedierne i forskellige lande siden dens grundlæggelse i 1954; disse tekster, der kommer fra de udenforstående, er ofte polemiske og med en stillingtagen.
4. En mere neutral, religionssociologisk litteratur vedrørende Scientologi kirken er vokset i de seneste år. Det er på grund af opfattelsen, der deles af mange lærde i dag, at Scientologi er en "religion". Typisk nok er Scientologi Kirken blevet anerkendt som en "ny religion" i de fleste nyere håndbøger udgivet af sådanne historikere og religionssociologer som Barker, Holm, Melton, Wilson osv.

De fleste studier af Scientologi er baseret på litteratur. Scientologis historie er dog så kort, at bemærkelsesværdig ny information kunne opnås gennem arbejde i marken omfattende for eksempel interviews med væsentlige informanter og menighedsmedlemmer samt ved observation. Foruden litteratur har det været muligt for os at møde og interviewe nogle fra personalet i det europæiske, danske og finske hovedkvarter i Kirken i København og Helsingfors samt at observere Kirkens funktioner i praksis. Under udformningen af denne rapport har vi velvilligt fået stillet forskellige dokumenter, håndbøger, trykte og utrykte rapporter relateret til fortiden og Scientologi Kirkens nutidige tilstand og dens udvikling i forskellige lande til rådighed.

JUHA PENTIKAINEN
MARJA PENTIKAINEN
Helsingfors, Finland
maj 1996